

DURAN EMRE KANACI

BÜYÜK DENİZ KÖPÜRÜYOR

roman

*Anneme ithafen
Ve de çocuklara*

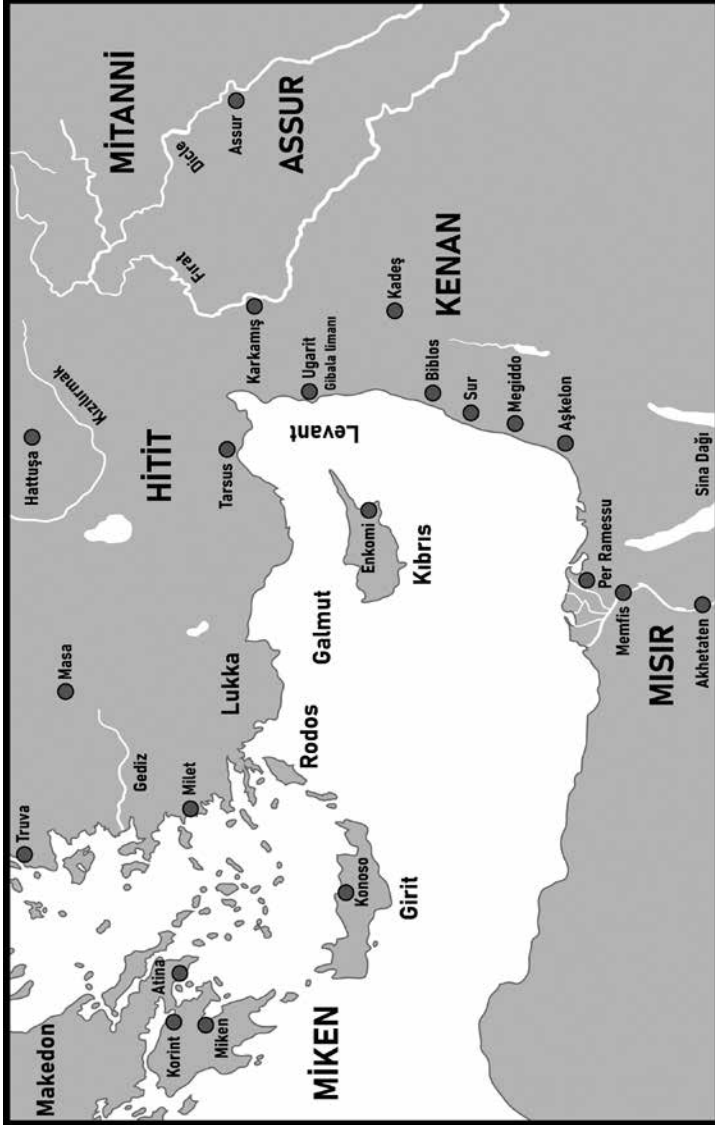
Suriye, Dera'da bir grup gencin okul duvarlarına yazılar yazmalarının üzerinden on bir yıl geçti. Bu zamanda Akdeniz sularındaki çocuklar hakkında bilinmesi gereken korkunç şeyler birikti. Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü, yerlerinden edilen Suriyeli, Filistinli ve daha birçok milletten milyonlarca çocuğun kaydını tutuyor. UNICEF de yalnızca Suriye'deki savaştan sebep halen altı milyon çocuğun insani yardıma muhtaç olduğunu güncel verilerle gösteriyor.

Bu kitap, hissettiğimizden çok daha yakınımızda gerçekleşen savaşlardan etkilenen insanların, eğitimden adalete sosyal hizmetlerin, kaybolan mimarinin ve doğanın düinkü izini, kaydedilmiş doğu mitleri ve tarihiyle sürer.

Bugünün izini ise Arap şiiriyle.

İçindekiler

⊗⊗⊗, ⊕⊕⊕, ⊖⊖⊖, ⊙⊙⊙, ⊚⊚⊚	15
⊛⊛⊛, ⊜⊜⊜, ⊝⊝⊝	37
⊞⊞⊞, ⊟⊟⊟, ⊠⊠⊠	49
⊡⊡⊡, ⊢⊢⊢, ⊣⊣⊣, ⊤⊤⊤	68
⊥⊥⊥, ⊦⊦⊦, ⊧⊧⊧	84
⊨⊨⊨, ⊩⊩⊩, ⊪⊪⊪	95
⊫⊫⊫, ⊬⊬⊬, ⊭⊭⊭, ⊮⊮⊮	103

Harita: Doğudan batıya Büyük Deniz hudutları ve beslediği medeniyetler

Eritha'nın doğumu sancılıydı. Annesi duyuyordu o gece bulutların doğu göğünden yalnız kirli yağmurlar taşımadığını; Eritha'yı avluda, süs havuzunun yanında doğurmak istedi. Doğu göğünün bulutları onda hiç tanımadığı, adını duymadığı bir tanrıyı, Ateşin Hanımı'na anma güdüsü uyandırıyordu. Bulutların kirli sularla kendisini, bebeğini ve bu tanrıyı dünya üzerinden silip atacağından korktu. Sırtüstü uzandı, ebe, bacaklarını tutarken o sol elini göğe kaldırdı. Ateşin Hanımı'na Eritha'nın bahtı için dua etti. Kumbeyazı tüyler o zaman gökten çatılara, avluya, süs havuzuna indi. Doğu göğünün bulutları salıverdiler kirli yağmurları; yağmur Girit çatılarını, avlularını, süs havuzlarını yıkadı. Damlalar Eritha'nın tenindeki kana karıştı. Yine de sağ çıktılar gecedен. Eritha gözlerini açtı.

Eritha'nın saçları dalgalıydı. Tıpkı deniz gibi zaptı zordu;
babasının elleri Eritha'nın saçlarını zaptedemiyordu.
Süs havuzuna eğildi Eritha. Havuza Büyük Deniz'den
taşınmış su dalgalıydı; babasının elleri Büyük Deniz'in
dalgalarını zaptedemiyordu. Sudaki kırık ağaç dallarını,
kuru yaprakları topladı Eritha. Ateşin Hanımı'na dua etti.
Suda, tepesinde biriken doğu göğü bulutlarının akislerini
gördü. Bulutlar salıverdiler kirli yağmurları; yağmur Girit
çatılarını, avlularını, süs havuzlarını yıkadı. Yağmur
damlaları Eritha'nın suyu temizlemesine izin vermedi,
Büyük Deniz'in suyuna karışıp dalgalarla taşınarak Girit
açıklarındaki tekneye vurdu. Eritha gözlerini yumdu.

Havuza Büyük Deniz'den taşınmış su dalgalıydı. Suya
eğildi Eritha. Gördü çehreleri. Gördü, o doğduktan sonra
olmuş olanları. Sol elini uzattı. Çehrelere okudu:

“Bir yıldızın ışığında göçtük bizler,
ben ve kardeşlerim,
başlangıçtan sona.
Çekirdeğine tutunduk savrulmamak için
gökkubbenin uzak kıyılarına
ve taşıdık onu; eski yerinde tükenmiş,
tüketilmiş toprağı,
tırnaklarımızın altında.
Korkutuyordu bizi samanyolunun ötesi
ve filizleneli çok olmuştu çocuk kalplerimizde,
annemizin endişesi.
...”

dbbm, mym lhş qtr, kkbm
iblisler, boğucu su ruhu, yıldızlar

Annelerinin sözünü dinlemeyen çocuklara ne olurdu?

Arkası şefkat yüklü tiz haykırıışların muhatabı çocuklar bir köşeye sinmiş kıs kıs gülerken, yeraltının rutubetli köşelerinden birinde birbirlerini çiğneyerek yerüstüne kulak kabartan iblisler bu haykırıışları dinlemiyorlar mıydı? Bu öfkeli kadın kimdir, onun çocuğu hangisidir? Çocuğun kabahati nedir? Hak ettiği ceza yeraltına kaçırılıp ayak tabanlarının soyulması mıdır? Dişlerinin sökölmesi midir? İblisler birbirlerine sormuyorlar mıydı? Nepis; bacakları üzerine çökmüş, saçlarını başının iki yanından serbest bırakmış, tırnaklarını avuçlarına bastırıyordu. Annelerinin sözünü dinlemeyen çocuklara ne olurdu? Tüm bedeninde bir huzursuzluk duyuyordu Nepis. Doğduğu kent Ugarit'i, kentnin doğu kapısına yarım günlük mesafedeki su kuyularını düşündü. Kuyuların ilerisindeki oyukları getirdi gözünün önüne. Kenan Diyarı'nı vuran büyük depremden sonra ortaya çıkmış irili ufaklı kara deliklerdi bunlar. Doğudan gelen kervanları kuyularda karşılamaya giden tüccar yamaklarının, ısrarlarına dayanamayıp yanlarında

götürdüğü her çocuk eğilip oyuklardan birine, yeraltını dinlemişti muhakkak. Kulaklarına ve boyunlarına vuran o ıslak nefesler, günün batıda eriyip gitmesini bekleyen iblislere ait değil miydi? Son bir parça gün ışığı oyukları yalayıp kuma karıştırdığında iblisler birbirlerini ite kaka yerüstüne çıkmaya yarışacak, kente girip, annelerinin adlarını haykırdıkları o edepsiz çocukları bir bir bulacaklardı. Doğu kapısı muhafızlarından Ank vardı hani, Yürekli Ank, ufukta baş gösterip iki kanat çırpışıyla kent ateşlerinin yamacında biten bu gecenin yaratıklarını birahanelerde öyle ustalıklarla anlatırdı ki her seferinde tası karşılıksız dolardı arpa birasıyla. Rahiplerden biri kent meydanını ağır ağır turlayana ve Ank'ı kuşatmış zevzek kalabalığı dağıtmak için tam önlerinde durup ilahiler okumaya başlayana dek, Ank'ın anlattıkları içtiği biranın ve yediği soğan kebablarının ödemesiydi. Bulutların ve yeraltı sularının sahibi Efendi Ba'ale ant olsundu. Hemen hemen bütün kentliler gibi Ank da sözüne böyle büyük bir yemine başlardı. Efendi Ba'al ki kuzeyde zirvesi her daim kel olan dağ Haddu'da, tunç başlı aslanların koruduğu tahtında oturur, Tanrılar Meclisi'ni yönetirdi ve onun adına içilen antların bozulmasının şüphesiz hazin sonuçları vardı. Yürekli Ank ve doğu kapısının muhafızlar birliği iblislerin yırtık kanatlarını oklarıyla perişan etmese ve mızraklarıyla tüylü bedenlerini deşip günün ilk ışığıyla buharlaşmaları için kent kapılarına asmaya, işte iblisler, kentte pençelerini karnlarına geçirmedik tek çocuk bırakmazdı.

Nepis, boğazından yükselen böğürtüyle geçmişin hoş anlarından sıyrıldı, ellerini karnına bastırdı. Anladı ki iblislerden biri onlar tekneye binip Ugarit'i terk etmeden evvel onun bedenine sızmış. Belki ateşe verdikleri buğday tarlalarından yükselen dumanla kente giren gözü dönmüş düşmana oku-

duğu lanetlerden, belki kenti kıyıda sıkıştırmış ölüm teknelerine savurduğu küfürlerden sebep bir iblis boğazından girmiş, göğsünden aşmış, kasığının üzerine oturmuş ve şimdi sivri tırnaklarıyla Nepis'in karnını deşmeye uğraşıyordu. Bir eliyle yüzünü kapayan saçlarını topladı Nepis. Çocuksu bir güdüyle sağında ve solunda kim varsa hepsinin onu izlediğini sanıyordu. Annelerinin sözünü dinlemeyen çocuklara işte tam da bu olurdu! Durdu, gülümsedi Nepis, sağındakilerin ve solundakilerin onu duyacağından emin, dişlerini sıktı: "Çocuk muyum ben!" Çocuk, mesela Rahip Riye göre tanrıların ilahi tohumu, Tebu Ata'ya göre ise dirlik içinde bir Kenan Diyarı'nın anahtarı idi. Ugarit kenti için çocuk, oyun peşinde koştuğu anları çömlöklere resmedilen, iş başındaki anne babalarını taklide uğraşan minyatür neşe kaynakları idi. Nepis'e göre ise korunma ihtiyacı olan zayıf insancıklar. Nepis'in korunmaya ihtiyacı yoktu! Teknenin sallantısı ise ona yanıldığını haber veriyordu, işte Büyük Denize yelken açmış bu tekne onu saklıyor, geride, evinin kutsallığını bozmuş düşmanlardan onu koruyordu; Nepis avuçlarını tekne zeminine bastırarak onu hareketsizleştirmek, haklılığını bağırarak istiyordu, o çocuk değıldi! Bu kavganın ağırlığını yüreğinde duyarken sonunda içindeki iblis de muvaffak oldu ve Nepis dirseklerini tekne zeminine bastırıp karnından yükselen ateşini boşalttı. Elinin tersiyle ağzını sildi, "Efendi Ba'al," dedi, bu kez kimse'nin duyamayacağı bir sesle, "bedenimi yurt bellemiş bu iblisi kırbacınla ikiye yarman içindir yakarışım!" Kısa bir dua okuyup bitirdi. Kız kardeşi Bahu'ya göre Nepis, annesinin sözünü dinlese başına elbette bunlar gelmeyecekti. Annesi İşhat, kuru zencefil kabuklarını avuçları arasında ezer, huzursuzlanan çocukların dudakları arasına uzatırdı. Fazlasını, ince bir yün iplikle sağ bileğine bağılı keten keseye geri koyardı. Kese-

nin üzerindeki başak işlemesi, annesi yürürken ufak bir altın parçası gibi parlayarak sallanırdı havada. Zencefil kabuklarını çiğneyen çocukların karınları yatışır, böğürtüleri dinerdi. Nepis kabukları çiğnemeyi reddetmekte direnmiş, annesinin elini itmişti. İŖhat geri çekilmiş, bir an onun yüzüne bakmış, sonra Bahu'nun ve diğere çocukların yanına gitmişti. Kabukları paylaştırırken bir yandan da çocukları koruması için genç ve temiz olanların hanımı tanrı Nikkal'e dua etmişti. Nikkal; türlü güzel kuşların polenleri etrafa saçtığı, ıŖıltılı böceklerin çiçekleri birbirlerine kavuŖturduđu o bereketli meyve bahçesinden tekne karnında sıkışıp kalmış, bir bilinmezliğe seyahat eden çocukların yüzüne baksın, onlara yaŖam bahŖetsindi.

Nepis, boğazını dağlayan safranın teknenin ahŖap zeminini erittiğini, içeri su dolduğunu görür gibi oldu. Yerden kuvvet alarak sıçradı. Gerçekten de bir sıra çocuğun onu izlediğini gördü. Annesine karşı işlediğı günah sebebiyle uğradığı kötü akibetin çocuklar için muhakkak iyi bir ders olduğunu düşündü. Çoğu ondan yalnızca birkaç bahar sonra doğmuş idiler, yine de Nepis'in sıklıkla başının arkasında topladığı uzun saçları ve tuniğinin kemerini bağladığında göğsünde beliren iki kabartı, diğereleyle arasına onlar için aŖılması imkânsız görünen bir mesafe koyuyordu. Çocuklar, onu teknenin bu daracık karnında bile çok uzaklardan, hayret ve zevkle izliyorlardı. Aralarında yalnız Bahu, babasının değerlisi, Nepis'e bu nahoŖ durumunda ilişebilecek cesarete sahipti. Öne çıktı, ablasını iŖaret edip çıplak göbeğini tuttu, bir kahkaha patlattı. Diğerelelerinin onu taklit etme güdüsü, Nepis, sillesini kardeşinin yanağına indirince sinip gitti. Bahu, yana yatırdığı yüzü-

nü kaldırdı, iri gözlerinin kenarında birkaç damla yaş birinceye kadar kendisini sıktı, nefesini bırakıp bir çılgılık attı. O zaman anneleri İŖhat, eteklerini sürüyerek geldi, Nepis'i teknenin öteki ucuna çekmeye başladı. Zaman taşkınlık yapacak zaman mıydı? Nepis, annesinin elinden kurtuldu, dağılmıŖ saçlarını savurarak baŖı dik, ağır adımlarla tavandaki sıkı tahtalardan sızan sönük gün ışığının düşmediği bir köŖeye çekildi. Başlarını birbirlerinin omuzlarına dayamıŖ uyuklayan iki kadının arasına yalnız huzurlarını kaçırp onları ayaklandırmak arzusuyla oturdu. Bu tekne karnında huzuru nasıl bulmuŖlardı da bir söğüdün serin gölgesine çekilmiş gibi bırakmıŖlardı kendilerini? Kadınlar söylenerek kalçalarını yana kaydırđılar. Nepis onların, sonra diğerlerinin yüzlerine baktı teker teker. Nefes almanın bile her geçen an zorlaŖtıđı bu yerde nasıl oluyordu da onlar bu denli kaygısızdılar? Ya dalgalar arasında ıslak kanatlarıyla çırpına çırpına dolaŖan, pulları dökülmüŖ soluk gri kuyruğunu tekneye çarpıp kaçarak terdirginlik yayan boğucu su ruhu? Deniz karanlık kısımlarına uzun süre bakanların zihinlerine, köpüklerin arasından uzattığı yapışkan duyurgalarıyla sızan, Ŗimdi Nepis'i su yutup boğulduğu kâbuslara gark eden, bedenine bir güçten düşme hâli veren, ona ayin vakitlerini kaçırtan su ruhu diğerlerine hiç musallat olmuyor muydu? Yalnız Nepis miydi tepelerine çöken alacakaranlığın günün doğumuna mı yoksa batışına mı iŖaret ettiğini kestiremeyen? Kadınlardan biri dudaklarını Ŗapırdatarak başını Nepis'in omzuna kaydırđıđında, Nepis ona karŖı ölesiye bir kıskançlık duydu. Sonra kıskançlığından utandı. Fakat hayır, iŖte bu kadın, kıyı balıkçılarında Sinat, Nepis'in omzunda uykunun o sıcak yurduna taşınırken Nepis karnındaki iblisle, zihnindeki su ruhuyla boğuşuyordu Ŗimdi; beyaz sedir tomruklarıyla göğe yükseltilmiş bir tapınak do-

kunulmazlığındaki bedeni, alenen işgal ediliyordu! Su ruhu nereden geldiklerini ve nereye gittiklerini düşünmeye itiyordu onu, gözlerinin önünde dönüp duran ve daha şimdiden yıpranmaya ve dökülmeye başlamış sahneleri görmeye zorluyordu. Kenan Diyarı'ndan sahneler. Evinden, yüksek dağlarla Büyük Deniz'in karşılıklı kuşattığı biricik, yeşil yurdundan, Ugarit kentinden sahneler: Ugarit kralı Ammurapi ve valisi Uzzinu'yla istişarelerini bitirdikten sonra kenti turlayan Mısırlı seyyahların yüceliğini överek selamladıkları güneş, güneşin kent duvarları üzerinden aşışı, sonra ufukta, Büyük Deniz'in suyunda eriyişi. Bir tam gün. Şenlik ateşlerinin alacalı gölgelerini yırtarak doğan bir tam gece. Sınırları Nepis'in zihninde nice dir belirli, o ne zaman başlayıp ne zaman bittiği bilindik anlar: bahçelerde sepetleri dolup taşınca pazılarına saplanan sızı, pazarlarda boğazını tırmalayan ciğer dolusu naralar, tapınakta katlayıp üzerine oturduğu bacaklarındaki uyusukluk. Babasının bir badem ağacının gölgesine uzanıp gözlerini kapaması, akşam vakitlerinde pazar meydanının boşalması, rahibin buhurdanlığı söndürmesi. Hepsi belirli anların bittiğini gösteren emarelerdi. Burada, tekne karnında Nepis artık bir şeylerden emin olmayı geride bırakalı, anların bittiğini gösteren emareleri görmeyeli çok olmuştu. Burada hiçbir an bilindik değildi.

Boğucu su ruhu duyurgalarını başına sarıp Nepis'in göz yuvarlarından yukarı tırmandı, gözlerine birer perde geçirdi. Tekne karnı ahalisi, Ugarit kentinin güzel yüzlü erkek, kadın ve çocukları, Nepis'in önünde boşlukta kıpırdanan gölgelere döndüler. Nereden gelip nereye gittiği belli olmayan, arada